

* * * Evro-atlantski Bilten * * *

* * * Euro-Atlantic Bulletin * * *

Izdajatelj/Publisher: EASS / EACS

Vol. 6 No. 3 2025

Urednik/Editor: prof. dr. Iztok Prezelj

26. junij, 2025

ISSN 2712-5270

<http://www.euroatlantic.org/bilten/>

Kako dosegati varnostno obrambno odpornost Slovenije za primer neposredne vojne nevarnosti ali vojne

Izr. prof. dr. Tomaž Čas¹

Povzetek

Prispevek poskuša prikazati, kako doseči varnostno obrambno odpornost Republike Slovenije v primeru neposredne vojne nevarnosti ali vojne. Pri tem so na kratko prikazane pravne podlage za delovanje policije od Zakona o notranjih zadevah iz leta 1980 do sedaj veljavnega Zakona o organiziranosti in delu v policiji. Posebej pa prispevek opozarja, da je pri tem potrebno upoštevati izkušnje iz vojne za samostojno Slovenijo, kjer je imela slovenska milica zelo pomembno vlogo. Zato je potrebno poleg obrambne varnosti, ki jo zagotavlja predvsem Slovenska vojska, iskati tudi druge subjekte, ki danes zagotavljajo notranjo varnost od policije do državljanskega samovarovanja.²

Ključne besede: milica, policija, odpornost Slovenije, teritorialna obramba, Slovenska vojska, oboroževanje.

¹ Tomaž Čas, univ. dipl. pravnik, magister pravnih znanosti, doktor obramboslovja, izredni profesor za varnostni sistem, predavatelj na Evropski pravni fakulteti, Fakulteti za državne in evropske študije, Fakulteti za varnostne vede in na Čas – Zasebni šoli za varnostno izobraževanje. V preteklosti je bil državni sekretar na MO RS, pomočnik poveljnika slovenske milice, dekan Višje in visoke šole za notranje zadeve in že tretji mandat je predsednik Zveze policijskih veteranskih društev Sever.

² Opomba: v prispevku so izražena lastna stališča avtorja, ki niso nujno stališča EASS.

1 Uvod

Ob vprašanju, kako dosegati varnostno obrambno odpornost Slovenije za primer neposredne vojne nevarnosti ali vojne, se odpirajo mnoga vprašanja. Poleg obrambne varnosti, ki jo zagotavlja predvsem Slovenska vojska, je potrebno iskati tudi druge subjekte, ki danes zagotavljajo notranjo varnost od policije do državljanskega samovarovanja. Zato je namen prispevka predstaviti tudi možnosti zagotavljanja odpornosti drugih subjektov nacionalno varnostnega sistema pri zagotavljanju obrambne varnosti Republike Slovenije. O tem je potrebno spregovoriti, saj so bili po mojem mnenju pri nastajanju predloga »obrambne resolucije« izpuščeni nekateri predstavniki pomembnih državnih organov in institucij in strokovnjaki z izkušnjami iz vojne za samostojno Slovenijo 1991.

Ob tem je potrebno vedeti, da obrambni proračun Slovenije vključuje postavke, ki so namenjene financiranju nalog, povezanih z NATO. Ta delež predstavlja širši del proračunskih sredstev za obrambo (gre za sofinanciranje naložb, sredstva za pripravo in posodobitev oborožitve, infrastrukture in logistike, sredstva za izvajanje različnih vojaških operacij, sredstva za naše sodelovanje v različnih strukturah NATO in drugo). Drugi, bistveno večji in za nas pomembnejši del obrambnega proračuna pa je namenjen nacionalni obrambi. To so predvsem neposredni stroški, namenjeni vojaški in civilni obrambi ter zaščiti in reševanju, skratka celotnemu obrambno varnostnemu sistemu. Ugotavljamo lahko, da so vzpodbudni že začetni koraki glede opremljanja z oborožitvenimi sistemi, s sistemi za obrambo in zaščito pred sodobnimi grožnjami in vlaganja v znanost ter investicije, nabave večnamenskih sredstev, kot je primer bolnišnice za pripadnike obrambnih in varnostnih sil ter vojne veterane (Lipič in Čas, 2025).

Ko govorimo o sredstvih, namenjenih nacionalni obrambi, katera bi naj dosegla in celo preseгла do sedaj dogovorjenih 2% BDP, kasneje 3%, se lahko resno in upravičeno sprašujemo, ali povečanje sredstev za obrambo res vodi k temu, da bo dosežen dolgoročno mir v Ukrajini in posledično mir v Evropi in svetu. Intenziviranje oboroževanja obeh neposredno vpletenih strani v to nepotrebno vojno pomeni tudi dodatno oboroževanje vseh, kar v pogojih dogovarjanja o prepotrebem miru ne prispeva k doseganju tega cilja (Čas, 2025). Vendar samo ogromne količine finančnih sredstev ne bodo dovolj. Pri tem bi se morali spomniti, kako je potekala vojna za samostojno Slovenijo in izkušnje, ki smo jih imeli pri usposabljanju takratne milice in teritorialne obrambe. Poleg teritorialne obrambe je tudi milica imela vojne enote ter mnogo več rezervnih miličnikov. Slovenija je imela tudi organizirano narodno zaščito in za vojno pripravljene državljanke in državljane, kar je pomenilo neprecenljivo moč za odpornosti takratne družbe (Čas, 2021).

O tem smo spregovorili 15. 3. 2025 na Skupščini Zveze policijskih veteranskih društev Sever, kjer smo se odločili, da bomo Listino vrednot, ki nam omogoča, da smo svojo delo izvajali ob spoštovanju človekovih pravic in njihovih temeljnih svoboščin ter ravnali v skladu s pravno in

socialno državo, zavračali sovražni govor, prispevali k ohranjanju domoljubja ter zagotavljanja varnostne in obrambne zmogljivosti Slovenije, dopolnili in v njo vključili tudi naše zavzemanje za mir (Čas, 2025/1). To vrednoto ne bomo zagotavljali samo z vsakoletnim pohodom za mir v Ljubljani, temveč tudi z drugimi dejanji skupaj z vsemi domoljubnimi in veteranskimi organizacijami Slovenije.

Lahko bi rekli, da je vojna histerija zajela Evropo. Širijo jo vodilne politične elite, ki trdijo, da mir v Evropi ni več samoumeven. Kot da dve svetovni vojni in drugi meddržavni spopadi v Evropi niso bili dovolj. Naši politiki bi morali delovati v skladu z mirovno politiko, ki smo jo zelo jasno zapisali v slovensko ustavo in zavzemati bi se morali za bolj nevtralnno stališče, ne pa da slepo sledijo evropskim jastrebom, kot je zapisal Uroš Lipušček. Veteran vojne za Slovenijo Ivan Ajtnik je javno pozval vse slovenske politike, ki smo jih izvolili, da takoj zahtevajo prekinitev spopadov in se pričnejo pogovarjati o miru, ne pa da se pogovarjajo o dvigu sredstev za vojaške potrebe. Vlaganje v vojsko siromaši dejavnosti, ki so pomembne za državljane. Vlagati je treba v ljudi. Ko bodo ljudje začutili, da je domovina res njihova, jo bodo sami branili pred sovražnikom, kot so to pokazali partizani v letih 1941 – 1945 in slovenski državljani leta 1991 (Čas, 2025).

Ob vseh dogovorjenih obveznostih do zavezništva bi morali boljše poskrbeti za celoten sistem nacionalne varnosti. Ob tem bi morali zelo jasno opredeliti finančna sredstva za potrebe civilne obrambe in finančno ovrednotiti materialno dolžnost, ki se uresničuje z dajanjem vozil, strojev, objektov in drugih sredstev za vojsko, državne organe (policijo) ter druge širše obrambne potrebe. Torej gre za zagotavljanje nacionalne obrambe, katero pa v primeru izrednega stanja in v primeru vojne zagotavljajo tudi drugi varnostni subjekti. Vse naštetu bi lahko veliko prispevalo k odpornosti celotne družbe in tudi države.

2 Kratak pogled nazaj

2.1 Milica

Milica je bila organizirana v okviru Republiškega sekretariata za notranje zadeve kot Uprava milice in je bila temeljna varnostna služba v okviru organov za notranje zadeve. Milica je bila za primere izrednih razmer, neposredne vojne nevarnosti in vojne organizirana kot Posebna enota milice, ki je imela 1391 pripadnikov (Bukovnik, 2002). Vloga milice v sistemu vojaške obrambe oziroma njen položaj je vse od začetka urejala področna zakonodaja, ki je določala pristojnosti

milice in drugih organov za notranje zadeve v izrednih razmerah, neposredni vojni nevarnosti in vojni (Čas in Modic, 2018). Leta 1982 je bilo v organizacijski strukturi Republiškega sekretariata za primer izrednih razmer, vojne nevarnosti ali vojne sistematiziranih 11.859 delovnih mest, od tega 4.573 miličnikov, 5.264 rezervnih miličnikov, ostalo je pripadlo drugim službam (Antončič, 2019). Pri tem je pomembno vedeti, da so se v osemdesetih letih miličniki in rezervni miličniki

usposabljali tudi za primer neposredne vojne nevarnosti in za primer vojne. V tem času je bil v veljavi Zakon o notranjih zadevah (Uradni list, št. 28/80 s spremembami in dopolnitvami).

2.2 Policija

Na podlagi Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o notranjih zadevah (Uradni list RS, št. 4/1992) se 2. februarja leta 1992 izraz milica in miličnik nadomestita s policijo oziroma policiste. Zakon o organiziranosti in delu v policiji (Ur. list, št. 15/13 s spremembami in dopolnitvami) določa, da Generalna policijska uprava izvaja naloge policije ob naravnih in drugih nesrečah, v krizi in v vojnem in izrednem stanju (18. člen), in da policijska uprava opravlja določene naloge s področja delovanja policije ob naravnih in drugih nesrečah, v krizi, v vojnem in izrednem stanju (25. člen).

Prisilna sredstva, ki jih smejo uporabljati policisti, morajo biti tipizirana. Če je neposredno ogroženo življenje policistov ali drugih oseb in so izpolnjeni pogoji za uporabo strelnega orožja, ogroženosti življenja pa s tipiziranim orožjem ni mogoče odvrniti, smejo policisti izjemoma uporabiti tudi druge vrste orožja, ki je v uporabi v Slovenski vojski (74. člen).

2.3 Teritorialna obramba

Teritorialna obramba (danes Slovenska vojska) pa se je pripravljala in usposabljala kot oborožena sila Slovenije v primeru posega v slovensko suverenost, neodvisnost in samostojnost. Torej milica in teritorialna obramba sta bili organizacijsko in obrambno varnostno usposobljeni za obrambo Slovenije tako na meji, kot v notranjosti Slovenije.

Slovenski oblasti je v desetdnevni vojni uspelo združiti milico in Teritorialno obrambo, a prav »profesionalnost in odlična organiziranost slovenske milice sta se med vojno pokazali za izredno pomembni, če ne celo ključni. Milica je opravila ogromno dela, brez katerega bi imela Teritorialna obramba nemalo težav pri zavarovanju slovenske osamosvojitve,« je izpostavil zgodovinar Čuček (Čuček, 2011). To smo v vojni za Slovenijo tudi dokazali skupaj z drugimi strukturami in usposobljenimi državljanke in državljani. Potreben bo tudi razmislek ali bi bilo potrebno tudi danes ustanoviti teritorialno obrambo, vendar na drug spremenjen način, prilagojen današnjim razmeram.

2.4 Sistem splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite

Imeli smo sistem splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, v katerega so bile vključene različne vladne in nevladne organizacije (lovci, gasilci, civilna zaščita, zdravstvene organizacije, zavodi za prestajanje zaporne kazni in drugi). Izpostaviti je potrebno tudi narodno zaščito, katere člani so bili tudi posebej usposobljeni za izvajanje nalog v izrednih razmerah in za primer vojne (Čas, 2010). Organiziranje Narodne zaščite (NZ), ki je bila pozneje preimenovana v Manevrsko strukturo narodne zaščite (MSNZ), je zagotavljalo obrambno sposobnost Slovenije, saj je bila organizirana mimo 'jugoslovanarskega' oz. Hočevarjevega Republiškega štaba teritorialne obrambe (RŠTO) z vzpostavljeno linijo vodenja in poveljevanja med slovenskim političnim vodstvom in pokrajinskimi štabi za Teritorialno obrambo (Lipič, 2020). V Sloveniji je bila

Narodna zaščita znana že kot del oboroženih sil slovenskega osvobodilnega gibanja med drugo svetovno vojno (Bravničar, 1976).

Danes imamo namesto družbene samozaščite državljansko samovarovanje oziroma varnostno samoorganiziranje civilne družbe, kar je naravna pravica posameznika in družbene skupine, ki pa jo država v pogojih visoke stopnje institucionalizacije varnostnih sistemov vsaj deloma regulira – tako deklarativno, kot tudi zakonsko. V Slovenji smo omenjeno pravico bolj ali manj eksplicitno zapisali tudi v strateške dokumente (resolucije) s področja nacionalne varnosti (1993, 2001, 2010, 2019), prav tako pa tudi v nekatere ključne zakone s področja sistema notranje varnosti, obrambnega sistema ter sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Vendar na tem področju nismo naredili kaj posebnega, kljub predlogu, da bi se vzpostavili območni in pokrajinski sveti za varnost ter nacionalni svet za varnost, ki bi bil vključen v Sekretariat Sveta za nacionalno varnost Republike Slovenije in bi bila zagotovljena teritorialna koordinacija obrambno varnostne problematike in vključevanja širokega nabora civilno-družbenih organizacij z namenom samozaščitnega delovanja ter za primere izrednih stanj in vojne (Čas in Repenšek, 2016).

Vse navedeno bi bilo potrebno finančno ovrednotiti ob zahtevi NATA po povečanju stroškov za obrambo, saj so to naše izkušnje iz vojne za samostojno Slovenijo. In samo na ta način bomo zagotovili varnost naše države v primeru izrednega stanja ali vojne in ne samo z oboroževanjem, ki ga bodo diktirali lobiji z vojno oborožitvijo. Pomembnejša je vse splošna obrambno-varnostna usposobljenost državljanov in državljanek in njihova pripadnost in domoljubnost. Zato bi bilo nujno potrebno novelirati strateške dokumente s področja nacionalne varnosti, predvsem pa Strategijo o nacionalni varnosti Republike Slovenije iz leta 2019. Ta ni usklajena glede na nove varnostne razmere v svetu, saj bi morala določati, kako zagotoviti zelo učinkovito obrambno varnostno odpornost Republike Slovenije (Čas, 2025).

3 Ustavne, zakonske, strateške, razvojne in druge doktrinarne podlage za zagotavljanje odpornosti slovenske države

3.1 Ustava Republike Slovenije

Na prvem mestu je potrebno omeniti 3.a člen Ustave Republike Slovenije (Ur. list, št. 33/91 s spremembami in dopolnitvami), ki določa, da Slovenija lahko z mednarodno pogodbo, ki jo ratificira državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev, prenese izvrševanje dela suverenih pravic na mednarodne organizacije, ki temeljijo na spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, demokracije in načel pravne države, ter vstopi v obrambno zvezo z državami, ki temeljijo na spoštovanju teh vrednot. Ta določba je pomembna, saj smo na podlagi nje del suverenosti prenesli na EU in zvezo NATO.

Za obravnavano problematiko je pomembna tudi določba 92. člena, ki določa: »*Izredno stanje se razglasi, kadar velika in splošna nevarnost ogroža obstoj države. O razglasitvi vojnega ali izrednega stanja, nujnih ukrepov in njihovi odpravi odloča na predlog vlade državni zbor. Državni*

zbor odloči o uporabi obrambnih sil. Kadar se državni zbor ne more sestati, odloča o zadevah iz prvega in drugega odstavka predsednik republike. Odločitve mora dati v potrditev državnemu zboru takoj, ko se ta sestane«.

Ustava tudi določa, da je obramba države za državljane obvezna v mejah in na način, ki ga določa zakon. Državljanom, ki zaradi svojih religioznih, filozofskih ali humanitarnih nazorov niso pripravljeni sodelovati pri opravljanju vojaških obveznosti, je treba omogočiti, da sodelujejo pri obrambi države na drug način (123. člen). Vrsto, obseg in organizacijo obrambe nedotakljivosti in celovitosti državnega ozemlja ureja zakon, ki ga sprejme državni zbor z dvotretjinsko večino glasov navzočih poslancev. Izvajanje obrambe nadzoruje državni zbor. Pri zagotavljanju varnosti izhaja država predvsem iz mirovne politike ter kulture miru in nenasilja (124. člen).

Glede na navedene in druge določbe ustave lahko ugotovimo, da ustava daje dovolj možnosti in ustavnih podlag za resen pristop k pripravi zakonskih, strateških ter drugih razvojnih in doktrinarnih dokumentov na področju zagotavljanja nacionalne varnosti in obrambno varnostne odpornosti države.

3.2 Zakon o obrambi

Zakon o obrambi (Ur. list RS, št. 103/04) ureja vrsto, organizacijo in obseg obrambe države. Temeljni namen obrambe je odvratanje napada na državo ter obramba neodvisnosti, nedotakljivosti in celovitosti države. Ta namen se uresničuje tudi z vključevanjem in z aktivnim sodelovanjem države v mednarodnih varnostnih povezavah na podlagi mednarodnih pogodb. Obrambo države sestavljata vojaška in civilna obramba. Vojaško obrambo izvajajo samostojno ali v zavezništvu na podlagi mednarodnih pogodb, obrambne sile, ki jih sestavlja Slovenska vojska. Civilna obramba obsega ukrepe državnih organov in organov lokalne samouprave za delovanje v vojni, gospodarsko in psihološko obrambo ter druge nevojaške oblike obrambe, ki jih izvajajo državljani, samoupravne lokalne skupnosti, državni organi, gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije.

Vojaška in civilna obramba države tvorita celoto. Obrambne zadeve so v državni pristojnosti. Vse oblike vojaške in civilne obrambe temeljijo in se izvajajo v skladu z načeli mednarodnega vojnega prava oziroma sprejetimi mednarodnimi obveznostmi.

Pri obrambi države imajo državljani v skladu z ustavo naslednje dolžnosti: vojaško dolžnost, ki jo uresničujejo v Slovenski vojski in v enotah za zveze, delovno dolžnost, ki jo uresničujejo z opravljanjem del, ki so nujna za oskrbo Slovenske vojske, prebivalstva, delovanje državnih organov, organov lokalne samouprave in druge obrambne potrebe in materialno dolžnost, ki jo uresničujejo z dajanjem vozil, strojev, objektov in drugih sredstev za vojsko, državne organe ter druge obrambne potrebe.

3.3 Zakon o službi v Slovenski vojski

Zakon o službi v Slovenski vojski (Ur. list RS, št. 68/7 in spremembe in dopolnitve) -določa načela opravljanja vojaške službe, ureja način izvajanja nalog Slovenske vojske, temeljne odnose pri

izvajanju vojaške službe, posebne pravice, obveznosti in odgovornosti pripadnikov Slovenske vojske med opravljanjem vojaške službe in celostno skrb za pripadnike Slovenske vojske. Zakon o službi v Slovenski vojski se smiselno uporablja tudi za pripadnike pogodbene rezervne sestave in druge pripadnike rezervne sestave, kadar so vpoklicani v vojaško službo zaradi opravljanja nalog Slovenske vojske.

3.4 Zgodovinski pregled predpisov o policiji, ki urejajo njeno pristojnost v primeru neposredne vojne nevarnosti in vojne

3.4.1 Zakon o notranjih zadevah

Zakon o notranjih zadevah (Ur. list SRS, št. 28/80 in spremembe in dopolnitve) je določal, da se Organi za notranje zadeve v mejah svoje pristojnosti pripravljajo za delovanje v izrednih razmerah, v neposredni vojni nevarnosti in v vojni v skladu s posebnimi predpisi. Republiški sekretariat za notranje zadeve je usmerjal in usklajeval priprave organov za notranje zadeve za delovanje v izrednih razmerah, v neposredni vojni nevarnosti in v vojni.

Organi za notranje zadeve naj bi se v neposredni vojni nevarnosti in v vojni ter v izrednih razmerah dopolnjevali z vojaškimi obvezniki, ki so razporejeni v rezervni sestavi organov za notranje zadeve. V rezervni sestavi organov za notranje zadeve so bili lahko vključeni samo vojaški obvezniki, ki izpolnjujejo pogoje iz 84. člena zakona o notranjih zadevah. Republiški sekretar je določil načrt in program vojaškega usposabljanja delavcev (Čas, 2022).

3.4.2 Zakon o policiji

Zakon o policiji (Ur. list, št. 49/98 s spremembami in dopolnitvami) določa, da Generalna policijska uprava skrbi za delovanje policije v izrednem stanju ali v vojni, in da Policijska uprava opravlja določene naloge s področja delovanja policije v izrednem stanju ali v vojni.

Policija se v okviru delovnega področja, določenega z zakonom, pripravlja tudi za delovanje v izrednem stanju ali vojni. V izrednem stanju ali vojni opravlja policija naloge s svojega delovnega področja tako, da nastalim razmeram prilagaja svojo organiziranost, oblike in metode dela (Čas, 2022). O obsegu in oblikah delovanja policije v izrednem stanju ali vojni odloči Državni zbor na predlog vlade. Če se Državni zbor zaradi izrednega stanja ali vojne ne more sestati, o obsegu in oblikah delovanja policije, na predlog vlade, odloča predsednik republike. Uporabo materialno-tehničnih sredstev, infrastrukture, zemljišč in objektov policije v izrednem stanju ali vojni načrtuje policija (17. člen).

Pomožni policisti so razporejeni v enote policije v skladu z vojno organizacijo in sistemizacijo policije, ki jo določi minister na predlog generalnega direktorja policije (118. člen).

3.4.3 Zakon o organiziranosti in delu v policiji

Sedanjo organiziranost policije določa Zakon o organiziranosti in delu v policiji (Ur. list, št. 15/13 s spremembami in dopolnitvami), ki v četrtem odstavku 107. člena določa, »da Državni zbor Republike Slovenije lahko ob razglasitvi vojnega in izrednega stanja na predlog vlade odloči o vključevanju policije v aktivnosti za zagotovitev varnosti Republike Slovenije«. Poleg navedenega

107. člen Zakona o organiziranosti in delu policije določa, da policija načrtuje uporabo materialnih-tehničnih sredstev, infrastrukture, zemljišč in objektov policije za primer vojnega ali izrednega stanja. Za izvajanje določenih nalog policije v vojnem ali izrednem stanju se lahko razporedijo sredstva in oprema na podlagi materialne dolžnosti (Čas, 2019). Vprašanje je, če ima v zvezi s tem policija kaj pripravljenega, da bo lahko v primeru izrednega stanja ali vojne Državnemu zboru ponudila ustrezne rešitve. Odgovor na to splošni javnosti še ni znan..

Zato želim s tem prispevkom politike in odgovorne za zagotavljanje dodatnih zahtevanih sredstev za obrambo po oceni NATO seznaniti oziroma spomniti, da smo se vojni veterani 91 v osemdesetih letih in prej intenzivno pripravljali za primer neposredne vojne nevarnosti in za primer vojne v Sloveniji. Ena od pomembnih sprememb je bila v letu 1967 in 1968, ko sta milica in teritorialna obramba prišla v republiško pristojnost in s tem smo dobili »slovensko vojsko in slovensko milico«.

3.5 Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije

Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (Ur. list. št.59/19) v uvodu določa, da zagotavljanje nacionalne varnosti Republike Slovenije temelji na Ustavi Republike Slovenije ter spoštovanju človekovih pravic, temeljnih svoboščin, demokracije in načel pravne države. Pri tem se upoštevajo sprejeti nacionalni razvojni dokumenti, zakoni in podzakonski akti ter spoštujejo načela mednarodnega prava ter pravice in obveznosti Republike Slovenije, prevzete z mednarodnimi pogodbami. Resolucija predstavlja podlago za pripravo in dopolnjevanje posebnih strateških ter drugih razvojnih in doktrinarnih dokumentov na področju nacionalne varnosti ter za normativno, organizacijsko in vsebinsko urejanje vprašanj v zvezi z zagotavljanjem nacionalne varnosti Republike Slovenije.

V nadaljevanju pa Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije določa interese in cilje Republike Slovenije, geopolitični in geostrateški položaj Republike Slovenije ter njeno mednarodno varnostno okolje, grožnje in tveganja nacionalne varnosti Republike Slovenije, odzivanje Republike Slovenije na grožnje in tveganja nacionalne varnosti, sistem nacionalne varnosti Republike Slovenije ter uresničevanje in dopolnjevanje resolucije.

4 Pomembnejše je, kdo nas bo branil, in ne s čim se bomo -branili

Ob Dnevu zmage upokojeni diplomat in publicist Mirko Cigler poudarja, da je sedaj priložnost, da pogledamo v lastno zgodovino in sami pri sebi brez hipokrizije ponovno pretehtamo temeljne

vrednote svobode, neodvisnosti in ozemeljske celovitosti. V nasprotnem pripadamo, kot pravi filozof dr. Slavoj Žižek, beli gardi današnjega časa (Čas, 2025). Zgodovino slovenskega naroda je potrebno sprejeti takšno kot je bila. Tudi drugo svetovno vojno, ki jo nismo doživeli s svojo prisotnostjo, je potrebno jemati takšno kot jo poznamo iz literature in s katero smo zmagali nad fašizmom in nacizmom.

Tudi dr. Blaž Vurnik se strinja z ugotovitvijo, da si čase, ki jih nisi doživel, težko predstavljaš in jih interpretiraš. In nadaljuje, da se nikoli ne moreš čustveno soočiti z razmerami, ki jih ne živiš, zlasti ne s tako radikalnim stanjem, kot je vojna (prav tam). Mnogi pa poznamo, kako je potekala vojna za samostojno Slovenijo leta 1991 in zelo dobro vemo, kako smo se pripravljali na njo in da ni bila naša oborožitev odločilna, da smo se uspešno uprli Jugoslovanski armadi. Bistvo naše zmagovitosti je bila borbena pripravljenost slovenske milice, teritorialne obrambe, narodne zaščite ter državljanov in državljanek Slovenije.

Dejstvo je, da se je sedaj Evropa znašla na novi strateški in geopolitični prelomnici, nas opozarja zgodovinar Timothy Garton Ash. Z vzhoda nam z vročo vojno grozi Rusija, z zahoda ZDA z ekonomsko vojno, z juga nam grozijo nekontrolirane migracije, od znotraj pa ekstremna desnica. Evropa bo morala, kot že nekajkrat v zgodovini, ponovno definirati sama sebe in svoj odnos s svetom. Zgodovina nam pritrjuje, da je to čas, ko se bivši zakleti sovražniki pobotajo in postanejo zavezniki nove dobe. Dejstvo pa je, da nas politika vsak dan opozarja, da še nismo tam (prav tam). Srečujemo pa se tudi z indijsko-pakistanskim spopadom, spopadom dveh, ki imata tudi jedrsko orožje.

4.1 Odločitev vlade Republike Slovenije o dvigu sredstev za obrambo

Glede na vse navedeno je potrebno podpirati odločitev Vlade Republike Slovenije o dvigu obrambnih sredstev oziroma obrambnih izdatkov na 2% BDP že do konca leta 2025 in nadaljnje povečevanje obrambnih izdatkov vse do 3% BDP do konec leta 2030. Pri tem pa je ključno vprašanje, kaj se danes razume in kaj spada med obrambne izdatke (Lipič, Čas, 2025). Strinjam se, da sem sodijo po ključku »dvojna raba« številne investicije v večnamenske objekte, gradnje novih bolnišničnih zmogljivosti, kibernetike in druge varnosti. Ob tem finančni minister omenja, da dvig obrambnih sredstev za letos ne pomeni, da bomo za obrambne izdatke namenili dodatna finančna sredstva, temveč da bomo sredstva, ki jih že namenjamo za določene infrastrukturne in druge obrambne namene, s kreativnim »računovodenjem« opredelili kot obrambne izdatke (Čas, 2025). Seveda pa se je potrebno zavedati, da bo potrebno za takšen pristop dobiti za nekatere namene soglasje NATA, ki bo moral takšno »Slovensko« metodologijo potrditi, ko ne gre za izdatke, ki so namenjeni nacionalni obrambi.

Ko govorimo o sredstvih, namenjenih nacionalni obrambi, katera bi naj dosegla in celo preseгла do sedaj dogovorjenih 2% BDP, se lahko resno in upravičeno sprašujemo, ali povečanje sredstev za oborožitev res vodi k temu, da bo dosežen mir v Ukrajini in posledično mir v Evropi in svetu. Pri tem bi se morali spomniti, kako je potekala vojna za samostojno Slovenijo. Poleg teritorialne obrambe je tudi milica imela vojne enote ter mnogo več rezervnih miličnikov. Slovenija je imela tudi svojo narodno zaščito in za vojno pripravljene državljanke in državljanke, kar je pomenilo neprecenljivo moč za odpornost takratne Slovenske družbe.

Milica je imela v času vojne za Slovenijo poleg Posebne enote milice tudi Vojaško enoto milice. In pomembno je vedeti, da so se v osemdesetih letih miličniki in rezervni miličniki usposabljali tudi za primer neposredne vojne nevarnosti in za primer vojne. Če bi bila sedaj formirana vojna enota s 5.000 policistov in pomožnih policistov, ki bi se vključila v vojni v okvir oboroženih sil, bi bil lahko obrambni strošek: 5.000 policistov x bruto plača 2.000 evrov = 10 milijonov evrov x

12 mesec – letno 120 milijonov eurov. Tudi to bi lahko uredili s kreativnim »računovodenjem«, dodatno pa bi bilo potrebno oborožiti policijo z orožjem, ki bi ga potrebovali policisti pri opravljanju obrambnih nalog (Čas, 2025).

4.2 Kakšna je vloga policije po veljavni zakonodaji v primeru vojne ali izrednega stanja

Sedaj veljavni Zakon o organizaciji in delu v policiji (Ur. list, št. 15/13 s spremembami in dopolnitvami) določa, da se Policija v okviru delovnega področja, določenega z zakonom, pripravlja, opremlja in usposablja tudi za delovanje v vojnem ali izrednem stanju. V primeru vojnega ali izrednega stanja opravlja policija naloge s svojega delovnega področja tako, da nastalim razmeram oziroma okoliščinam prilagaja svojo organiziranost, oblike in metode dela ter načine delovanja in sodelovanja. Ukrepe kriznega odzivanja v okviru pristojnosti policije, njihov obseg in trajanje na predlog ministra določi vlada.

Državni zbor Republike Slovenije lahko ob razglasitvi vojnega ali izrednega stanja na predlog vlade odloči o vključevanju policije v aktivnosti za zagotovitev varnosti Republike Slovenije. Če se Državni zbor Republike Slovenije zaradi vojnega ali izrednega stanja ne more sestati, odločitev sprejme predsednik republike.

Policija načrtuje tudi uporabo materialno-tehničnih sredstev, infrastrukture, zemljišč in objektov policije za primer vojnega ali izrednega stanja. Za izvajanje določenih nalog policije v vojnem ali izrednem stanju se lahko razporedijo sredstva in oprema na podlagi materialne dolžnosti (107. člen). Tudi to bi lahko uredili s kreativnim »računovodenjem«.

Navedene določbe zakona opredeljujejo možnost vključevanja in uporabe enot policije v aktivnostih vojaške obrambe RS po razglasitvi vojnega ali izrednega stanja. Določbe so v skladu s tretjim odstavkom 43. člena dopolnilnega protokola k ženevskim konvencijam z dne 12. avgusta 1949 o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov (Protokol I), ki določa, da stran v spopadu lahko vključi med svoje oborožene sile tudi oborožene sile za vzdrževanje reda - policijo, vendar mora o tem obvestiti druge strani v spopadu. Če bi Državni zbor tako odločil, bi policisti postali osebe, ki jih varuje tretja ženevska konvencija. Določbe so v skladu tudi z 2. odstavkom 92. člena Ustave RS, ki določa, da odloči o uporabi obrambnih sil Državni zbor, ter z Resolucijo o strategiji nacionalne varnosti RS, ki v poglavju Obrambni sistem določa, da se v obrambni sistem (ki ga sestavljajo Slovenska vojska kot nosilka vojaške obrambe ter nevojaški deli) z izvajanjem dejavnosti, ki prispevajo k obrambi države, vključujejo tudi drugi državni organi (Ženevska konvencija, 1949).

Protokol v 43. členu tudi določa, da oborožene sile strani v spopadu sestavljajo vse organizirane oborožene sile, skupine in enote, ki so pod poveljstvom, ki je tej strani odgovorno za vodenje svojih podrejenih, tudi če to stran zastopa vlada ali oblast, ki je nasprotna stran ne priznava. Za take oborožene sile velja notranji sistem discipline, ki med drugim zagotavlja spoštovanje pravil mednarodnega prava, ki se uporabljajo v oboroženem spopadu. Pripadniki oboroženih sil strani v spopadu (razen zdravstvenega in verskega osebja iz 33. člena III. konvencije) so borci, kar pomeni, da imajo pravico neposredno sodelovati v sovražnostih. Kadar koli stran v spopadu v svoje oborožene sile vključi paravojaško organizacijo ali oborožen organ pregona, o tem obvesti druge strani v spopadu (prav tam).

4.3 Kdo bo v prvi vrsti pri branjenju Slovenije v primeru agresije

V prvi vrsti bodo vojaki Slovenske vojske in policisti, tako kot je bilo v času osamosvojitvene vojne za Slovenijo, ko so v prvi vrsti Slovenijo obranili takratni pripadniki milice, delavci organov za notranje zadeve in teritorialna obramba. Torej vojni veterani 91. In ko danes pogledamo kadrovske sestave policije in Slovenske vojske lahko ugotovimo, da s strani mladih ni prisotnega kakšnega posebnega povpraševanja po delu v policiji in Slovenski vojski. Napoved ministra za obrambo o postopni širitvi aktivne sestave Slovenske vojske in pogodbene rezerve s trenutnih 10.000 na 30.000 pripadnikov je lahko le želja in zapis, ki veliko pove, ni pa realen in izvedljiv, ne glede na mnoge pozitivne premike v vodstvu ministrstva za obrambo in vodstva Slovenske vojske pri kadrovanju in štipendiranju bodočih vojakov Slovenske vojske (Čas, 2025).

Podobno je tudi v policiji, kjer vsako leto okrog 200 policistov zapusti policijo (Čas, 2024), ker v času dvoletnega izobraževanja in službe spoznajo, da pogoji nikakor ne ustrezajo mladim, ki zaradi razporedov dela ne morejo s svojimi vrstniki živeti mladostniškega življenja in da so v marsičem zaradi dela zelo omejeni. Prav oni in tudi starejši spoznajo, da je njihovo delo daleč bolj zahtevno od dela drugih javnih uslužbencev, ki pretežno delajo v pisarnah. Ko se sprašujemo, kdo bo branil Slovensko samostojnost je težko reči javni uslužbenci. Slovensko državo bodo branili, ne javni uslužbenci, temveč policisti in vojaki Slovenske vojske.

5 Zaključek

Ali je morda sedaj pravi čas, ko se srečujemo z obvezo oboroževanja in usposabljanja za primer vojne ogroženosti, da jasno povemo, da policisti in vojaki Slovenske vojske niso klasični javni uslužbenci, temveč so uniformirani in oboroženi branitelji obrambne in notranje varnosti Republike Slovenije. Zato je sedaj pravi čas, da se predvidenim braniteljem samostojnosti Republike Slovenije, policistom in vojakom Slovenske vojske, prizna poseben status. Včasih so omenjeni imeli beneficirani delovni staž, 20% dodatek na plačo, 100% bolniško in druge ugodnosti. To in še marsikaj drugega je držalo policiste in vojake v policiji in v Slovenski vojski. Potreben bo resen razmislek, ali ne bi bilo smiselno, da se navedene in druge dodatke uniformiranim in oboroženim braniteljem obrambne in notranje varnosti Republike Slovenije uvede sedaj, ko se bo od njih zahtevalo dodatno usposabljanje in pripravljenost, da bodo lahko in da bodo obranili samostojnost Republike Slovenije. Tudi to bi lahko uredili s kreativnim »računovodenjem« in jim končno priznali poseben status med javnimi uslužbenci, ki si ga že danes, kako upravičeno zaslužijo (Čas, 2025).

In čisto na koncu, ali bi morali sedaj poleg strateških in doktrinarnih dokumentov sprejeti po vzoru ZUJF-a Zakon o obrambno varnostni odpornosti Slovenije (ZOVOS) ali Zakon o odpornosti varnostno obrambnega sistema Slovenije (ZOVOSS). Takšen zakon bi moral zaobjeti vse vladne resorje oziroma njihove krovne predpise in druge, v katerih bi se zelo jasno določilo, kaj morajo storiti posamezni resorji za večjo obrambno varnostno odpornost Republike Slovenije. To ni zaveza NATA, to je dolžna storiti država zaradi zagotovitve učinkovitega nacionalno varnostnega sistema Republike Slovenije.

Literatura

- Antončič, M. (2019). Organi za notranje zadeve v procesu osamosvajanja Slovenije: posebno predavanje za študente višje policijske šole (PowerPoint predstavitev). Ljubljana: PVD Sever, Policijska akademija (osebni arhiv).
- Bravničar, D. (1976). Nastanek in razvoj narodne zaščite v Sloveniji do prehoda v odsek za notranje zadeve pri predsedstvu SNOS. V: Zbornik strokovnega posvetovanja. Ljubljana: RSNZ SRS, str. 58–59.
- Čas, T. (2025/1). Govor na Skupščini Zveze policijskih veteranskih društev Sever, Ljubljana, 15. 3. 2025.
- Čas, T. Policist ni primerljiv z nobenim javnim uslužbencem in tudi ni javni uslužbenec. Dnevnik, Dnevnikov objektiv. [Tiskana izd.]. 18. okt. 2024.
- Čas, T. (2019). Policijsko pravo: izbrane vsebine za študente, Ljubljana, Nova Gorica: Nova univerza, Evropska pravna fakulteta.
- Čas, T. (2022). Policijsko pravo: 3. letnik: študijski program Javna uprava (Nova univerza, Fakulteta za državne in evropske študije) in študijski program Pravo (Nova univerza, Evropska pravna fakulteta): izbirni predmet: zbrano študijsko gradivo. Ljubljana.
- Čas, T. (2025). Pomembnejše je, kdo nas bo branil, in ne, s čim se bomo branili. Dnevnikov Objektiv 17. maj 2025.
- Čas, T., Repenšek, D. (2016). Vloga civilnodružbenih organizacij pri ohranjanju sestavin, pomembnih za policijsko strateško rezervo. V: ŠTEINER, Alojz (ur.). Vloga rezerve pri zagotavljanju vzdržljivosti obrambno-varnostnih sistemov Slovenije: zbornik. Ljubljana: Državni svet Republike Slovenije, str. 366-383.
- Čas, T. (2010). Vloga in dejavnost slovenske milice med osamosvojitvenimi procesi Republike Slovenije in akcijo 'Sever'. Varstvoslovje: revija za teorijo in prakso varstvoslovja, Tematska številka Akcija 'Sever' – 20 let kasneje, 12 (1), str. 26–44.
- Čas, T., Modic, M. (2018). Razvoj in organiziranost milice do leta 1990 in njena vloga v sistemu vojaške obrambe. V: Nastanek in razvoj slovenske teritorialne obrambe – del nacionalne vojaške tradicije: zbornik / Šteiner, A. (ur.). Ljubljana: Defensor, str. 452–465.
- Čas, T. (2021). 30. obletnica akcije Sever in 25 let delovanja Združenja Sever. Ljubljana: Defensor.
- Čuček, F. (2011). Slovenska milica v procesu osamosvajanja 1989–1991. V: Osamosvojitve 1991: država in demokracija na Slovenskem v zgodovinskih razsežnostih / Ferenc, M., et al. (ur.). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2011, str. 265–277.
- Lipič, L. (2020). Poskus razorožitve Teritorialne obrambe v Sloveniji leta 1990 ni uspel. V: Orožja nismo oddali 1990, Spominski zbornik 2020 / Klinar, B. Ljubljana: Zveza veteranov vojne za Slovenijo, str. 10–18.
- Lipič, L. in Čas, T. (2025). Kako povečati sredstva za obrambni proračun. Dnevnikov objektiv, 21. marec 2025.
- Resolucija o izhodiščih zasnove nacionalne varnosti Republike Slovenije, UL RS številka 71/1993.

★ ★ ★ Euro-Atlantic Bulletin ★ ★ ★
★ ★ ★ Evro-atlantski Bilten ★ ★ ★

EURO-ATLANTIC COUNCIL OF SLOVENIA / EVRO-ATLANTSKI SVET SLOVENIJE

Kardeljeva ploščad 5, 1000 Ljubljana, Slovenija, t. +386 (0)1 5805 327, e-mail: info@euroatlantic.org, www.euroatlantic.org

Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV). Uradni list RS, št. 56/2001.

Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV-1). Uradni list RS, št. 27/2010.

Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV-2). Uradni list RS, št. 59/2019.

Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a).

Zakon o notranjih zadevah (Uradni list RS, št. 28/1980, 38/1988, 27/1989, 8/1990 - ZSDZ, 19/1991, Uradni list RS, št. 4/1992, 58/1993, 87/1997, 87/1997 - ZPSDP, 31/1998 - odl. US, 48/1998, 49/1998 - ZPol, 70/1998 - skl. US).

Zakon o obrambi (Ur. list RS, št. 103/04).

Zakon o organizaciji in delo v policiji (Uradni list RS, št. 15/13, 11/14, 86/15, 77/16, 77/17, 36/19, 66/19 – ZDZ, 200/20, 172/21, 105/22 – ZZNŠPP in 141/22).

Zakon o policiji (Uradni list RS, št. 49/1998, 66/1998 - popr., 93/2001, 52/2002 - ZDU-1, 26/2003 - ZPNOVS, 48/2003 - odl. US, 56/2002 - ZJU, 79/2003, 50/2004, 43/2004 - ZKP-F, 54/2004 - ZDoh-1, 53/2005, 98/2005, 113/2005 - ZJU-B, 36/2006 - odl. US, 78/2006, 14/2007 - ZVS, 42/2009, 22/2010, 26/2011 - odl. US, 58/2011 - ZDT-1, 40/2012 - ZUJF, 96/2012 - ZPIZ-2, 15/2013 - ZNPPol, 15/2013 - ZODPol, 15/2014 - odl. US, 102/2015 - ZPIZ-2B).

Zakon o službi v Slovenski vojski, (Uradni list RS, št. 68/07, 58/08 – ZSPJS-I, 121/21 in 40/23).

Ženevska konvencija o zaščiti civilnih oseb med vojno (Konvencija IV) z dne 12. avgusta 1949.

EVRO-ATLANTSKI SVET SLOVENIJE
EURO-ATLANTIC COUNCIL OF SLOVENIA

Si želite izvedeti več o dejavnostih Evro-atlantskega sveta Slovenije? Vas zanima področje mednarodne varnosti? Pridružite se nam.

Za več informacij obiščite našo spletno stran www.euroatlantic.org ali pošljite sporočilo na info@euroatlantic.org.